

ARTUR WEISER, *Der Prophet Jeremia* übersetzt und erklärt. Das Alte Testament Deutsch, Teilband 20 u. 21. Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1952, 1955. 488 S.

Dat na die uitnemende kommentare van P. Volz (1922, 2de dr. 1928) en W. Rudolph (1947) daar in die Duitssprekende Evangeliese wêreld so spoedig weer 'n uitgebreide verklaring van die boek Jeremia sou verskyn wat by alle aansluiting aan sy voorgangers so 'n eie geluid sou laat hoor, is 'n verblydende verrassing. Prof. Weiser van die Universiteit van Tübingen het ons kommentare materiaal inderdaad verryk met hierdie deurwrogte en simpatieke werk wat veral ook die predikante

en meer ontwikkelde en belangstellende gemeentelede en -leiers uitstekende dienste sal verrig. Die wetenskaplike diskussie kom veral in voetnote aan die orde, die verklarende teks self lees as een geheel. Die Inleiding word aan die end van de tweede deel aangetref en behandel duidelik en instruktief die historiese internasionale en nasionale agtergrond, waarop die lewe en werk van die profeet geskilder word met helder indeling in die drie vernaamste periodes en die verskillende fronte waarteen die profeet moes veg. Die derde en belangrikste deel van die Inleiding is die derde waarin Jeremia se posisie en betekenis in die godsdiens van die Ou Testament uiteengesit word. Hier word eers sy verhouding tot die tradisie, en veral die kultiese tradisie van die Jahwisme beskryf en in teenstelling met veel vroeër critici die sterk verbondenheid van Jeremia en sy prediking met die Verbondskultus beklemtoon. Weiser sien by Jeremia geensins 'n radikale verwerping van die kultus, soos dikwels uit tekste soos 6:20, 7:21-28 afgelei word nie. Uit die gebede van Jeremia, uit die plek en geleenthede van sy optrede, uit die liturgiese vorme van sy uitsprake, uit sy beskouing van albei die geskeide ryke as deel van groot Israel en as volk van die verkiesing en uit ander trekke konkludeer Weiser dat Jeremia vertrouwd was met en sterk verbonde aan die verbondstradisie van sy volk soos dit in sy kultus tot uiting gekom het. Belangwekkend is ook dat vanuit hierdie kultiese verbondenheid die prosagedeeltes van Jeremia se prediking hul verklaring ontvang, wat nie soos by vroeëre verklaarders as bewerkings deur later hand of as afkomstig uit 'n aparte „bron” (die deuteronomiese C-bron van Mowinckel en Rudolph) behoef beskou te word nie, maar as parentiese rede soos in die erediens gebruiklik gesien kan word (S.469-473, 482, ook 87f, 100f.). In Jeremia se prediking in verband met die kultus is die teenstelling nie kultiese of etiese godsdiens nie, maar offerkultus as menslike prestasie of verbondskultus as Godsdaad (S.63, 72). Jeremia se posisie binne die Outestamentiese profesie word daarna in die Inleiding behandel en aangetoon in hoever Jeremia uit die erfenis van sy voorgangers leef en in hoever by nuwe elemente van Godservaring en Godskenis en Godsverhouding verteenwoordig. Ten slotte word die vorm en ontstaan van die boek Jeremia behandel.

Opmerklik is in Weiser se kommentaar die behoudende posisie wat hy inneem in vrae van egtheid van verskillende perikope wat gewoonlik aan Jeremia ontsê word. Ek verwys na 3:14-18, 5:18v., 10:1-16, 16:10-13, 17:5-11, 17:19-27, H.30 en 31 (behalwe vss. 38vv.), 33:1-13, en HH. 46 vv. Veel van sy argumente hier hang weer same met die bogenoemde verbondenheid wat Weiser opgemerk het tussen Jeremia se prediking en die Verbondskultus, waardeur bv. die perikoop teen die afgode (10:1-16) en oor die Sabbat (17:19-27) geheel of in kern gehandhaaf kan word. Dit beteken natuurlik geensins dat Weiser die reg en die toepassing van literêr- en godsdienshistoriese kritiek sou opgee nie (vgl. bv. sy besware teen 23:34-40, 32:29b-35, 33:14-26, HH. 50v.),

maar bewys 'n dieper indringing en insig in die godsdienstige verhoudings in Israel en in die agtergronde van die prediking van die profete en daarmee 'n groot wins op vroeër beskouings.

Of Weiser tereg die offerwette heeltemal uitsluit uit die Godsopenbaring volgens Jeremia se opvatting (7:21vv.) en tereg in die „leuenpen van die skrywers” (8:8v.) die hele offerwetgewing veroordeel sien, lyk my twyfelagtig; dit gaan m.i. vir die profeet om die beginsel van volstreekte gehoorsaamheid aan die woord van Jahwe met nadruk op sy etiese inhoud, wat egter die kultiese en selfs die offer nie behoef uit te sluit nie. Ook met die beskouing van die simboliese handeling met die gordel in H.13 en die twee korwe met vye H.24 as louter visioene sou ek nie wil saamstem nie. So sal daar altyd verskil van opvatting bly, wat niks afdoen aan my groot waardering vir en onvoorwaardelike aanbeveling van hierdie uitnemende kommentaar.

16 Julie 1956

B. GEMSER.

*

*